

JAARVERSLAG OVER HET 50e VERENIGINGSJAAR 2018 van de GESCHIEDKUNDIGE KRING VAN STAD EN LAND VAN BERGEN OP ZOOM

Vereniging

Op 16 november 1967 namen enkele inwoners van Bergen op Zoom het initiatief tot het oprichten van de vereniging "Geschiedkundige Kring van Stad en Land van Bergen op Zoom".

De oprichting vond plaats op 1 januari 1968, waarna de notariële akte is verleden door Notaris P.C. Molenaar te Bergen op Zoom. Koninklijke goedkeuring van de statuten verkreeg de vereniging op 15 maart 1971. De statuten zijn laatstelijk gewijzigd op 21 juni 1996, verleden door Notaris J.J. Bakker te Bergen op Zoom. Onder nummer 40280920 staat de Kring ingeschreven in het register van de Kamer van Koophandel te Breda.

Bestuur

Samenstelling van het bestuur op 1 januari 2018:

Voorzitter: de heer Koert Damveld
Secretaris: de heer Sjef de Wit
Penningmeester: de heer Jos van Rijn
Leden: mevrouw Ria Huisman, de heer Rob Franssen
de heer Marc van der Steen, mevrouw Flores Remijn,
de heer Willem van Rooij en de heer Jan Hopstaken

Op 11 april 2018 hebben de aanwezige leden ingestemd met de volgende bestuursamenstelling:

Voorzitter: de heer Koert Damveld
Secretaris: de heer Sjef de Wit
Penningmeester: de heer Jos van Rijn
Leden: mevrouw Ria Huisman, mevrouw Flores Remijn,
de heer Marc van der Steen, de heer Jan Hopstaken,
de heer Willem van Rooij en de heer Rob Franssen

Alle bestuursleden zijn vrijwilligers en ontvangen geen enkele vergoeding voor hun werkzaamheden binnen de Geschiedkundige Kring van Stad en Land van Bergen op Zoom.

Leden

Ereleden in 2018: Dr. W.A. van Ham (erelid sinds 24 april 1995)

Aantal leden:	Per 1 januari 2018	Per 31 december 2018
Ereleden	1	1
Leden	1150	1185
Kroonleden	5	6

Vergaderingen

De Algemene Ledenvergadering werd gehouden op woensdag 11 april 2018 in de Ontmoetingskerk te Bergen op Zoom. In het jaar 2018 werden 10 bestuursvergaderingen gehouden.

Werkzaamheden bestuur en activiteiten

Algemene Ledenvergadering

De Algemene Ledenvergadering werd gehouden op 11 april 2018 in de Ontmoetingskerk.

De presentielijst werd getekend door 43 personen, inclusief de bestuursleden. Tijdens het huishoudelijk gedeelte van de vergadering werden, zoals gebruikelijk, o.a. de volgende punten besproken: activiteiten, financieel verslag 2017, herziene begroting 2018 en de begroting 2019.

Er werd kort stilgestaan bij de bestuursverkiezing: De heren Sjef de Wit en Jan Hopstaken waren aftredend en herkiesbaar. Beide zijn voor een tweede termijn benoemd. Veel aandacht en ruimte was er voor het jubileumjaar.

Na de pauze hield de heer Karel Leenders een lezing over zijn boek *Polders in Kaart*.

Dit gaat over Noord West-Brabant in de periode 1565-1590 en voornamelijk over bruikbare en betrouwbare kaarten van een groot deel van het Markiezaat

De volgende activiteiten werden georganiseerd:

- De feestelijke opening van het Jubileumjaar vond plaats op 13 januari, waarbij alle leden welkom zijn. Hierbij werd de website www.verhalensprokkelaar.nl geïntroduceerd. De Verhalensprokkelaar is een verhalenplatform waar iedereen verhalen over Bergen op Zoom kan lezen en delen. Over veel plekken in de stad is een spannend historisch verhaal te vertellen. Voorts werden zo'n twintig studies die de GK heeft uitgegeven digitaal beschikbaar gesteld.
- Hofzaallezingen
In de maand maart 2018 is door de werkgroep Hofzaallezingen weer een reeks van vier lezingen over de cultuurhistorie rond Bergen op Zoom georganiseerd. In de werkgroep Hofzaallezingen werkt de Geschiedkundige Kring samen met Het Markiezenhof, het Archief en de Heemkundekring Halchterth. Onderwerpen waren:
  - 06 maart 2018 : Kleding en jeugd in de jaren 60 door Kitty de Leeuw uit Tilburg
  - 13 maart 2018 : 200 jaar Antoniusmolen in Halsteren door Wout Huijgens en Corneel Droogers.
  - 20 maart 2018 : Verdwenen kerken in (West-) Brabant door Wies van Leeuwen uit Den Bosch.
  - 27 maart 2018 : Lof der Zwakheid. Anton van Duinkerken over het gelukkige leven door Mariëlle Polman.

De lezingen waren niet helemaal uitverkocht. Het bezoekersaantal op de tweede en vierde avond viel wat tegen, hetgeen ook te maken kan hebben met de griepgolf die toen nog heersten. De bezoekers per avond lieten in de evaluatie weten tevreden te zijn over de organisatie en de inhoud van de lezingen. Financieel is deze reeks afgesloten met een klein negatief saldo.

- Geschiedenisquiz met als thema 1968-2017
Op 13 april vond de quiz voor de eerste keer plaats in de Stoelemat. Drieëntwintig teams namen deel aan de quiz. Drie teams meer dan het gemiddelde van de laatste jaren. Team Vereniging Binnenstad wist beslag te leggen op de wisselbeker en de leden van dat team ontvingen als individuele winnaars een aandenken, wederom gemaakt door Marijke Evers. Als tweede eindigde het team Ken Dut Nog Trug. Als derde eindigde het team Merck toch hoe Sterck
- De Jeugdmonumentendag voor Volwassenen vond plaats op zondag 10 juni, daags voor de JMD. Volwassenen maken de JMD mee door de ogen van kinderen. De organisatie was in handen van de Stichting Jeugdmonumentendag.
- Stadsexkursie
Op zondag 2 september hebben wij een bezoek gebracht aan De Waterschans. Onder leiding van drie SBM gidsen hebben wij in drie groepen over een 'lege vlakte' gelopen die 'vol' zat met verhalen. Met daarnaast voldoende documentatie, mooie vergezichten, prima weer en zeer enthousiaste gidsen, zeer de moeite waard. Hier waren de ongeveer 50 belangstellenden het allemaal over eens.
- Jaarlijkse Ledenexcursie:
De jaarexcursie was afgelopen jaar op 15 september naar Ieper wederom georganiseerd door de Werkgroep Excursies. In verband met de herdenking van het einde van de Grote Oorlog, 100 jaar geleden, bracht men een bezoek aan Zonnebeke-Passendaele, Ieper (B). Het was zeer indrukwekkend!
- Vrijwilligersbijeenkomst
Gezien de drukte van het jubileumjaar en de extra programmaonderdelen was er besloten om dit jaar geen uitstapje te organiseren. Voor volgend jaar staat het weer op de agenda.
- Op 24 november vond de feestelijke jaarafsluiting plaats in het RABO kantoor, met de presentatie van *Bergen in Brokken* (het ledengeschenk).
- In de (mini)Waterschans dec.2018 (jubileum Nieuwsbrief) konden wij alles over het jubileumjaar nog eens rustig nalezen.

Commissie Kascontrole

De commissie bestond uit de heren Fr. van den Berg, S. Withagen en W. van den Boom..
Deze commissie heeft op 28 maart 2019 de financiële stukken over het boekjaar 2018 gecontroleerd.

Redactie De Waterschans

De Waterschans is in 2018 maar drie keer uitgekomen en was opnieuw voor niet-leden te koop in de plaatselijke boekhandel. De redactie bestond in 2018 uit Jan Peeters (hoofdredacteur), Jaap Dekker (redactiesecretaris), Bart van Eekelen, René Asselbergs, Margot Franken en Daphne Valentijn.

In 2018 bestond de Geschiedkundige Kring 50 jaar. Het lag in de bedoeling van de redactie om *Waterschans* 2018-4 als themanummer uit te brengen, deze editie zou o.a. in het teken staan van het vijftigjarig jubileum van de Kring. Door omstandigheden is dit niet gelukt. De artikelen schuiven daarom door naar de volgende edities.

Werkgroep Boeken

Op 24 november 2018 heeft het ledengeschenk *Bergen in Brokken* officieel het daglicht gezien. Een groep van veertien auteurs heeft een boek met 50 artikelen afgeleverd. De werkgroep was voor dit grote werk zelfs uitgebreid met Gertrude van Roode. Zij heeft de fotoredactie van het boek *Bergen in Brokken* voor haar rekening genomen en dat bleek achteraf geen sinecure. Het WBA zette bijna alle foto's op zwart. Bijkomstigheid is wel dat er nu unieke foto's (particulier bezit) in het boek staan. Om Gertrude te eren en te bedanken (ook voor haar inzet voor andere verenigingen) werd ze op 24 november benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Werkgroep School voor Geschiedenis

De School voor Geschiedenis is in september 2018 gestart met haar negende schooljaar. De organisatie van de school is in handen van de Werkgroep School voor Geschiedenis onder leiding van bestuurslid Jan Hopstaken. In 2018 bestond de werkgroep uit: Peter van Dijk, Hilde van den IJssel, Klaas Plompen, Flores Remijn, Ies Telkamp, Ria Weyts en Frans Witjes. Yolande Kortlever is adviseur van de werkgroep. Naast de werkgroepsleden helpen Onno Bakker, Johan van Geel, Fredo Leclou en Chris Kraaijmes mee om de cursussen in goede banen te leiden.

In het cursusjaar 2018-2019 hebben zich totaal 208 cursisten aangemeld: 47 voor het eerste jaar, 19 voor het tweede jaar en 142 cursisten die zich voor één of meerdere modules hebben ingeschreven. Een lichte stijging ten opzichte van het schooljaar 2017-2018 (+ 14). Voor het eerst sinds jaren is er weer een wachtlijst voor toelating tot het eerste schooljaar. In september 2018 stonden hier 8 personen op.

In het schooljaar 2018-2019 zijn er geen wijzingen in het lesprogramma van het eerste en tweede jaar aangebracht. Het aantal modules waar cursisten, die de twee basisjaren hebben gevolgd, zich voor in kunnen inschrijven, is uitgebreid met drie nieuwe modules, te weten: Katholicisme, Genealogie voor gevorderden en Stadsgezichten. Er was voor de nieuwe modules veel belangstelling. Er waren in het schooljaar 2018-2019 in totaal 17 verschillende modules waarvoor cursisten zich konden inschrijven. In dit schooljaar zijn er 14 van de 17 modules van start gegaan.

Open Avond:

Op maandagavond 18 juni 2018 is er een Open Avond georganiseerd om belangstellenden kennis te laten maken met de School voor Geschiedenis. Tijdens de avond werd door enkele docenten een korte introductie gegeven van hun les. Tevens werd er informatie verstrekt over het lesprogramma, de lestijden en de kosten. Ook het schriftelijke lesmateriaal kon worden ingezien. De avond is bezocht door een veertigtal belangstellenden, waarvan zich later een groot deel als cursist heeft ingeschreven.

Logendag:

In het kader het 50 jarig bestaan van de Geschiedkundige Kring heeft de werkgroep School voor Geschiedenis op 20 september de Logendag in Bergen op Zoom georganiseerd. De Logendag is een bijeenkomst van afgevaardigden van collega scholen, die bij de start van hun activiteiten hulp en informatie hebben ontvangen van Boschlogie in 's-Hertogenbosch. Voor deze dag had twee derde van het aantal collega scholen zich ingeschreven, een gezelschap van 35 deelnemers.

De Logendag heeft een vrij traditionele opbouw. De dag begint met een formele bijeenkomst; een bijeenkomst waar iedere school de gelegenheid krijgt zich te presenteren, hun huidige opzet nader toe te lichten, ook met praktische informatie over o.a. het programma en aantal cursisten. Een belangrijk onderdeel van de bijeenkomst is daarnaast het uitwisselen van ervaringen, nieuwe ontwikkelingen en ideeën en de samenwerking met andere erfgoedorganisaties en gemeenten.

Dit uitwisselen gaat verder tijdens de lunch; een geschikt moment voor informeel overleg en het leggen van verdere contacten. Als slot van de dag volgt een korte kennismaking met Bergen op Zoom.

Hierbij is niet gekozen voor de bekende monumenten in de stad, monumenten die vrijwel het gehele jaar zijn te bezoeken. Als uitgangspunt is gekozen voor het 'hergebruik van monumenten'. Om die reden begon de formele bijeenkomst in Kapitelezaal van Theater De Maagd, met als afsluiting een korte rondleiding door de theaterzaal. Na de lunch bij La Pucelle in de voormalige bakkerij van het Markiezenhof, is een rondwandeling gemaakt langs o.a. het Koetshuis (WBA), het Interium (voormalige suikerfabriek), Behandelcentrum Klein Arsenaal (militaire opslag), Gebouw-T (Grote Manege), de Blokstallen en tot slot een bezoek aan en rondleiding door het Facilitair Bedrijf.

Een aantal van de afgevaardigden van de scholen was nooit eerder in Bergen op Zoom. Zij waren verrast over de locaties die wij hebben bezocht, de geschiedenis van de stad en de rijkdom aan monumenten.

Academische zitting:

Op zaterdag 29 september werd er een echte academische zitting georganiseerd ter opening van het schooljaar 2018-2019. Tevens ook als een activiteit ter gelegenheid van het jubileumjaar.

De gastspreker op de zitting was de historicus Han van der Horst, schrijver van het bekende boek *De mooiste jaren van Nederland*, een boek over de periode 1950-2000. Een periode met een onvoorstelbare opkomst van welvaart, een hogere levensverwachting en stijging van het opleidingsniveau, grotere mobiliteit, maar ook een toename van onafhankelijkheid van familie, gezin, kerk en individuele vrijheid; ontwikkelingen die ook aan de bewoners van Bergen op Zoom niet ongemerkt voorbij zijn gegaan. De heer Han van der Horst nam de ongeveer 100 aanwezigen in de Ontmoetingskerk mee in een boeiend verhaal over grote en vaak fundamentele veranderingen in de maatschappij in de jaren vijftig, zestig en zeventig.

Websiteredactie

De toevoeging op de website van de winkelpagina waar geïnteresseerden naast de fysieke boeken nu ook een eerste selectie gedigitaliseerde studies van de Geschiedkundige Kring kunnen downloaden is zeker een voltreffer. De komende jaren zal het aanbod ook uitgebreid worden met andere gedigitaliseerde boeken.

De website presteert heel stabiel. Wij hebben in het begin van 2018 een 'flinke piek' gehad, dat had te maken met de opening van het jubileumjaar. Daarnaast zorgde de Jeugdmonumentendag voor volwassenen voor veel bezoek. Over de hele periode zitten wij daarmee op ca. 100 unieke bezoekers per dag. Maar dat is wat vertekend door de inschrijving voor de JMD voor volwassenen. Die pagina heeft ook het hoogste aantal bezoekers.

Sowieso hebben wij veel gerichte bezoekers, die heel bewust onze website lezen. Met dan ook veel terugkomende bezoekers. De digitale boeken vormen inmiddels de derde best bezochte pagina. Hoe de site bezocht wordt, is nog grotendeels hetzelfde, het merendeel komt nog van pc, zo'n 50%. Verder is het keurig verdeeld in zo'n 25% met mobiele telefoon en 25% tablets.

De websiteredactie bestond uit Laurijs Weyts, Marcel van Gastel, Ad van Loon en Flores Remijn.

Werkgroep Excursies

De werkgroep Excursies werd in 2018 gevormd door: de heren Piet Bernaards, Toon Demmers en Fons Evers. Naast de jaarlijkse excursie, dit jaar naar Zonnebeke/Ieper heeft de Werkgroep ook nog een drietal excursies georganiseerd voor de leden die zich aangesloten hebben bij de reisclub van de Kring:

- Als eerste stond op het programma een bezoek op 3 februari aan de tentoonstelling van de "Hollandse Meesters uit de Hermitage (Rusland), Oogappels van de Tsaren" te Amsterdam.
- Op 12 mei werd er een bezoek gebracht aan het Ursulineninstituut Onze-Lieve-Vrouwe-Waver nabij Mechelen. Een prachtig en monumentaal gebouwencomplex met als parel de unieke art nouveau wintertuin.
- Op 3 november waren wij te gast in het Valkenhof te Nijmegen. Hier bezochten wij de tentoonstelling: "Ik, Maria van Gelre", Het gebedenboek van Maria van Gelre dat bestaat uit 100 kunstobjecten over het luxeleven van de intrigerende opdrachtgeefster van het gebedenboek.

Gestreefd wordt naar 5 excursies. In 2018 lukte dat niet gezien de beperkte keuze aan te bezoeken objecten. Voor onze excursies was er weer voldoende belangstelling. Veelal konden wij met een grotere touringcar op reis.

Opvallend was dat musea vaker meer moeite hadden om voor onze (grotere) gezelschappen een bezoek te reserveren c.q. te ontvangen. Dat geldt ook voor de horeca. Het was niet altijd even eenvoudig om voor een lunch/koffie een geschikte locatie te vinden.

Voor 2019 zijn er al weer plannen voor een interessant excursie-seizoen voor de leden en hun eventuele introducees. Men kan zich nog opgeven/aansluiten bij de excursiegroep/reisclub.

Werkgroep Geschiedenisquiz

De werkgroep bestond in 2018 uit Ton van den Boom, Johan van Geel, Joost de Graauw, Laurijs Weyts, Cees Vanwesenbeeck en Frank Wierckx. De werkgroep staat borg voor de organisatie en de presentatie van de geschiedenisquiz. Een goed verloop van de avond vergt bovendien ondersteuning voor het uitdelen van de vragen en het innemen van de antwoorden, voor het nakijken van de antwoorden en voor de jurering. Ruim twintig leden van de Geschiedkundige Kring zetten zich ook in 2018 weer in voor deze taken.

Vanaf de eerste editie van de geschiedenisquiz werd gastvrij onderdak genoten in de theaterzaal van de Regionale Scholengemeenschap 't Rijks. Tijdens de voorbereidingen voor de geschiedenisquiz van 2018 bleek dat er vanuit de gemeente (handhaving) problemen waren gerezen over de inzet van minderjarigen in de bediening en het schenken van alcohol in een schoolgebouw. Hierop is naarstig gezocht naar een vervangende ruimte die gevonden werd in de Stoelemat.

Deze zaal is ook prima geschikt gebleken voor de quiz, maar daaraan hangt wel een ander prijskaartje. De Stoelemat staat namelijk in tegenstelling tot de theaterzaal van 't Rijks niet gratis ter beschikking. Verhoging van het inschrijfgeld (in 2019 ook nog € 35.-) zal het ontstane tekort op de balans slechts beperkt verkleinen. Er zal dus ook gekeken moeten worden naar het terugdringen van de kosten.

Werkgroep Industrieel Erfgoed

De Geschiedkundige Kring heeft er sinds eind 2017 een nieuwe werkgroep bij. Stichting Industrieel Erfgoed Bergen op Zoom (SIEB) had na 10 jaar besloten om te stoppen als zelfstandige stichting. Wel wilde een aantal leden nog verder werken aan hun opdracht. De Werkgroep Industrieel Erfgoed heeft als doel: *Het verspreiden van de kennis over, het bevorderen van het behoud van het industrieel erfgoed van de gemeente Bergen op Zoom en de belangstelling voor industrieel erfgoed levend houden.* Wij verwelkomen deze nieuwe werkgroep, die als naam heeft Werkgroep Industrieel Erfgoed, binnen de organisatie van de Geschiedkundige Kring. Door drukte op andere gebieden en samenloop van omstandigheden gaat de werkgroep pas begin 2019 echt van start. Wij zullen er zeker nog van horen.

Overleg Cultuur Historische Organisaties Bergen op Zoom

Deelname aan het overleg met de lokale erfgoedorganisaties oftewel Cultuur Historische Organisaties (CHO) in de gemeente Bergen op Zoom werd ook in 2018 gecontinueerd.

Communicatie en publiciteit

Voor de communicatie met de leden maakt het bestuur o.a. gebruik van het verenigingsorgaan *De Waterschans*. Voor de algemene informatieverstrekking over de Geschiedkundige Kring worden de lokale media benaderd en wordt de website van de Geschiedkundige Kring van Stad en Land van Bergen op Zoom (www.geschiedkundigekringboz.nl) gebruikt.

Tot slot

De Geschiedkundige Kring van Stad en Land van Bergen op Zoom kan terugkijken op een zeer druk maar geslaagd jubileumjaar. Het bestuur dankt iedereen van harte die hieraan een bijdrage heeft geleverd.

Bergen op Zoom, maart 2019
Sjef de Wit, secretaris